

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Затверджено Вченою радою Рівненського
державного гуманітарного університету
Протокол № 3 від 23 лютого 2017 р.*

Ректор

проф. Постоловський Р.М.

**ПРОГРАМА
КАНДИДАТСЬКОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Рівне – 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для складання кандидатського іспиту за спеціальністю 13.00.04 – “Теорія та методика професійної освіти” розроблено відповідно до паспорта спеціальності, що досліджує мету, зміст, методи, засоби, організаційні форми професійної освіти.

Програма складається з чотирьох розділів. Перший її розділ присвячений розгляду теоретичних основ професійної освіти, другий – методиці професійної освіти – методиці викладання навчальних дисциплін у вищій професійній школі, третій – порівняльній професійній педагогіці, четвертий – організації педагогічного дослідження та обробці його результатів.

Складаючи екзамен, аспірант повинен:

– **показати ґрунтовні знання:** основних понять і проблем професійної педагогіки; загальної педагогіки, дидактики, методики викладання різних дисциплін, практики підготовки бакалаврів і магістрів у різних вищих навчальних закладах, передовим педагогічним досвідом; найважливіших праць із загальних та окремих питань теорії та методики викладання навчальних дисциплін у вищій школі; навчальних планів, програм, підручників, навчальних і методичних посібників (за професією, що пов’язана з діяльністю пошукувача чи його науковими інтересами); історико-педагогічних проблем розвитку вищої освіти як в Україні, так і в інших країнах світу; основних положень праць видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів-просвітителів з питань виховання, навчання й освіти;

– **виявити вміння** аналізувати тенденції розвитку педагогічної теорії в різні проміжки історичного часу; характеризувати й аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і вищої школи від прогресу суспільного розвитку в країні; творчо використовувати у практичній діяльності надбання попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків історії педагогіки; впроваджувати в навчальній і виховній діяльності у вищих навчальних закладах концептуальні засади формальної та матеріальної освіти; прогнозувати основні шляхи подальшого розвитку вищої професійної освіти в Україні.

Аспірант відповідає на одне запитання за тематикою кожного розділу.

Критерії оцінки знань

На оцінку “*відмінно*” заслуговує відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з обраної спеціальності, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у професійно-педагогічній проблематиці. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання повинні мати повний, вичерпний характер.

Оцінка “*добре*” передбачає наявність ґрунтовних знань в обсязі навчальної програми відповідної спеціальності, знань основних джерел та орієнтування в додатковій літературі.

Оцінка “*задовільно*” означає, що здобувач володіє основними знаннями в обсязі навчальної програми, знає основні літературні джерела, частково обізнаний з додатковою літературою.

Оцінка “*незадовільно*” виставляється за відсутністю знань літературних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1.1. Законодавчо-правові основи педагогіки

Основне законодавче поле освітньої галузі. Закон України “Про освіту”. Закон України “Про професійно-технічну освіту”. Закон України “Про вищу освіту”. Національна доктрина розвитку освіти. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.

1.2. Теоретичні основи професійної педагогіки

Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика. Стандартизація змісту професійно технічної та вищої освіти. Управління закладами освіти. Пошуки шляхів удосконалення навчально-виховного процесу у навчальних закладах. Психологічні аспекти підготовки бакалаврів і магістрів у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах. Формування особистості майбутнього фахівця у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах.

1.3. Неперервна професійна освіта

Фундаментальні принципи розвитку сучасної освіти. Основні протиріччя розвитку сучасної освіти.

Національна освіта як соціокультурне явище. Філософія освіти: поняття і предметне поле. Освіта в контексті глобалізації. Технологізація освіти як історична неперервність. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія. Організаційно-педагогічні засади ступеневої освіти в Україні. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Неперервна освіта як світова тенденція. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Ступенева освіта та шляхи її впровадження в практику.

Система освіти України. Вища освіта. Післядипломна освіта. Дистанційна освіта. Самоосвіта. Освіта дорослих. Андрагогіка як наука про освіту дорослих. Професійне навчання на виробництві. Соціально-терапевтична функція вищої освіти як фактор забезпечення здоров'я суспільства. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір. Акмеологія професійної освіти в контексті методології сучасної науки. Наступність у діяльності навчальних закладів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1. Процес навчання як цілісна система навчально-виховного процесу

Сутність навчального процесу у ПТНЗ, ВНЗ, інститутах післядипломної освіти. Центри зайнятості. Основні принципи навчання, їх класифікація та характеристика. Закономірності навчання. Загальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів. Підходи до класифікації методів і засобів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів. Методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Суть і основні форми контролю у професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Оцінювання знань, умінь і навичок учнів ПТНЗ, студентів ВНЗ. Оцінювання знань учнів ПТНЗ,

студентів ВНЗ, види і форми організації перевірки знань студентів. Моніторинг якості знань, умінь і навичок студентів. Індивідуальна робота з учнями. Форми та методи активізації індивідуальної роботи. Діяльність визначних дидактів, їх основні творчі надбання. Класифікація основних інновацій. Сутність та основні завдання інноваційного освітнього проекту.

2.2. Виховний процес у вищих навчальних закладах

Сутність виховного процесу у вищих навчальних закладах, його специфіка, компоненти та рушійні сили. Зміст і форми виховної роботи у вищому навчальному закладі. Методи виховання (методи формування свідомості, методи формування досвіду поведінки, методи стимулювання та корекції поведінки, методи самовиховання).

Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості.

Особистість студента. Індивідуальний підхід у вихованні студентів. Напрями, форми та методи виховання студентської молоді (методи формування свідомості, методи формування досвіду поведінки, методи стимулювання та корекції поведінки, методи самовиховання). Аналіз закономірностей розвитку індивіда. Соціально-педагогічні умови формування особистісних якостей студента. Психолого-педагогічні підходи до вирішення проблеми формування особистості студента. Студентство як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності. Фактори формування студентського колективу. Конфлікти у студентському колективі та шляхи їх вирішення. Аспекти виховання свідомої дисципліни студентів. Аудиторна та позааудиторна виховна робота. Планування та організація діяльності куратора групи.

Аналіз державних документів, що стосуються виховання студентської молоді. Сучасна періодика та преса про виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах.

Вплив макро- та мікро- середовища на розвиток молоді.

2.3. Студент як суб'єкт навчально-виховного процесу

Навчальний час студента. Права та обов'язки студентів. Інтеграція навчальної і наукової діяльності. Базовий і варіативний компоненти у змісті освіти. Шляхи і засоби усунення, дублювання навчального матеріалу. Новітні інформаційні технології в навчанні. Методи та прийоми диференційованого вивчення навчальних дисциплін. Методика використання комп'ютерів у навчально-виховному процесі вищої школи. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання. Організація самостійної роботи студентів. Використання гри (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах. Повторення, контроль, корекція знань і вмінь студентів з навчальних дисциплін. Особливості використання засобів наочності під час вивчення навчальних дисциплін. Реалізація діяльнісного підходу в навчанні. Технологія навчального процесу у вищих навчальних закладах. Оцінка якості проведення навчальних занять. Планування діяльності викладача та студентів на лекційних і практичних заняттях. Недоліки організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Проблеми формування мотивації учіння студентів вищих навчальних закладів.

2.4. Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ

Порядок і форми організації навчального процесу. Нормативно-правове регулювання організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Нормативно-правове регулювання організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Організація навчально-методичного забезпечення навчального процесу. Форми організації навчання, їх характеристика. Аудиторні та позааудиторні форми навчання. Інтенсифікація й активізація навчального процесу. Блочно-модульний підхід до навчання. Вибір оптимального поєднання методів навчання. Диференційоване навчання у навчальних закладах: особливості та перспективи. Особливості навчання обдарованих юнаків і дівчат. Проектна форма навчання. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди (практикуми, тренінги, мистецько-ігрові форми навчання, методи наративу: розповіді, описи, автобіографічні та життєві історії, майстер-класи, педагогічне консультування). Умови впровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес. Методика використання комп'ютерних навчальних програм у навчально-виховному процесі. Методика проведення лабораторних робіт на міжпредметній основі.

Характеристика навчальних планів, програм, посібників і підручників.

2.5. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу

Професіоналізм педагога як акмеологічний синтез “тріади” його компонентів. Робочий час викладача. Права та обов'язки викладачів. Обліково-звітні документи з навчальної і навчально-методичної роботи. Зміст діяльності викладача в навчальному процесі. Роль викладача в якісній підготовці фахівців різних галузей. Функції викладача. Планування діяльності викладача та студентів на лекційних і практичних заняттях. Поняття “педагогічна майстерність” викладача, її вплив на результат навчання студентів. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль спілкування викладача зі студентами в навчально-виховному процесі. Професіограма педагога. Рівень знань, умінь і навичок викладача з методики викладання навчальних дисциплін та його вплив на рівень знань, умінь і навичок учнів і студентів з конкретної навчальної дисципліни. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до науково-дослідної (науково-дослідницької) роботи. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до читання науково-популярної та спеціальної літератури.

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА

Діяльність провідних міжнародних організацій у сфері освіти. Загальна характеристика суперечностей і перспектив розвитку систем професійної освіти у сучасному світі. Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти. Характеристика системи професійної освіти США. Характеристика системи професійної освіти Великої Британії. Характеристика системи професійної освіти в Німеччині. Характеристика системи професійної освіти Франції. Характеристика системи професійної освіти Японії. Порівняльна характеристика стану вищої освіти в розвинених країнах світу (на прикладі трьох країн на вибір). Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів. Пошуки ефективних форм навчання в

зарубіжній вищій школі. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій школі.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБРОБКА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

Фундаментальні, прикладні, порівняльні дослідження. Педагогічний експеримент і його основні етапи. Композиція дисертаційної роботи. Методи педагогічних досліджень. Об'єкт і предмет, мета та завдання дослідження. Теоретична та методологічна основи наукової роботи. Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень. Співбесіда й анкетування як методи педагогічних досліджень. Методи тестування в педагогічних дослідженнях. Лабораторний експеримент. Середня похибка вибіркової частки. Складання варіаційних рядів. Статистична оцінка гіпотез. Експертні методи педагогічних досліджень. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду в системі вищої освіти. Діагностика реальних можливостей студентів у дослідно-експериментальній роботі. Методи тестування в педагогічних дослідженнях. Лабораторний експеримент. Основні етапи експериментальної роботи з перевірки навчальних планів і програм. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях. Методи обробки наукового матеріалу. Лінійний коефіцієнт кореляції Спірмена. Лінійний коефіцієнт кореляції R. Графічне зображення варіаційного ряду за допомогою гістограм. Середня похибка середньої вибіркової величини. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях. Компонентний метод аналізу контрольних робіт. Математично-статистичні методи обробки експертних оцінок. Констатувальний та формувальний етапи експерименту. Шляхи впровадження наукових висновків у практику роботи вищих навчальних закладів.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Основне законодавче поле освітянської галузі.
2. Закон України “Про освіту”.
3. Закон України “Про професійно-технічну освіту”.
4. Закон України “Про вищу освіту”.
5. Національна доктрина розвитку освіти.
6. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.
7. Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика.
8. Стандартизація змісту професійно-технічної та вищої освіти.
9. Управління закладами освіти.
10. Пошуки шляхів удосконалення навчально-виховного процесу у навчальних закладах. Психологічні аспекти підготовки бакалаврів і магістрів у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах.
11. Формування особистості майбутнього фахівця у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах.
12. Фундаментальні принципи розвитку сучасної освіти.
13. Основні протиріччя розвитку сучасної освіти.
14. Національна освіта як соціокультурне явище. Філософія освіти: поняття і предметне поле. Освіта в контексті глобалізації. Технологізація освіти як історична неперервність. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
15. Організаційно-педагогічні засади ступеневої освіти в Україні. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Неперервна освіта як світова тенденція. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Ступенева освіта та шляхи її впровадження в практику.
16. Система освіти України.
17. Вища освіта як складова системи освіти України
18. Післядипломна освіта як складова системи освіти України.
19. Дистанційна освіта як складова системи освіти України.
20. Самоосвіта.
21. Освіта дорослих.
22. Андрагогіка як наука про освіту дорослих.
23. Професійне навчання на виробництві.
24. Соціально-терапевтична функція вищої освіти як фактор забезпечення здоров'я суспільства. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір.
25. Акмеологія професійної освіти в контексті методології сучасної науки. Наступність у діяльності навчальних закладів.
26. Процес навчання як цілісна система.
27. Сутність навчального процесу у ПТНЗ.
28. Сутність навчального процесу у ВНЗ.
29. Сутність навчального процесу в інститутах післядипломної освіти.
30. Діяльність центрів зайнятості.
31. Діяльність підрозділів навчання на виробництві.

32. Основні принципи навчання, їх класифікація та характеристика. Закономірності навчання.

33. Загальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів. Підходи до класифікації методів і засобів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.

34. Методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Суть і основні форми контролю у професійно-технічних і вищих навчальних закладах.

35. Оцінювання знань, умінь і навичок студентів ВНЗ.

36. Діяльність визначних дидактів, їх основні творчі надбання.

37. Класифікація основних інновацій. Сутність та основні завдання інноваційного освітнього проекту.

38. Виховний процес у вищих навчальних закладах, його специфіка, компоненти та рушійні сили. Зміст і форми виховної роботи у вищому навчальному закладі. Методи виховання.

39. Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості.

40. Напрями, форми та методи виховання студентської молоді.

41. Студентство як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності. Фактори формування студентського колективу.

42. Аудиторна та позааудиторна виховна робота.

43. Планування та організація діяльності куратора групи.

44. Аналіз державних документів, що стосуються виховання студентської молоді.

45. Інтеграція навчальної і наукової діяльності.

46. Базовий і варіативний компоненти у змісті освіти.

47. Методика використання комп'ютерів у навчально-виховному процесі вищої школи.

48. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання.

49. Організація самостійної роботи студентів.

50. Використання гри (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах.

51. Повторення, контроль, корекція знань і вмінь студентів з навчальних дисциплін.

52. Оцінка якості проведення навчальних занять.

53. Форми організації навчального процесу.

54. Характеристика форм організації навчання.

55. Проектна форма навчання.

56. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди

57. Умови впровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес.

58. Методика використання комп'ютерних навчальних програм у навчально-виховному процесі.

59. Методика проведення лабораторних робіт на міжпредметній основі.

60. Характеристика навчальних планів, програм, посібників і підручників.

61. Професіоналізм педагога як акмеологічний синтез “тріади” його компонентів.
62. Роль викладача в якісній підготовці фахівців різних галузей. Функції викладача. Поняття “педагогічна майстерність” викладача, її вплив на результат навчання студентів.
63. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль спілкування викладача зі студентами в навчально-виховному процесі.
64. Професіограма педагога.
65. Рівень знань, умінь і навичок викладача з методики викладання навчальних дисциплін та його вплив на рівень знань, умінь і навичок учнів і студентів з конкретної навчальної дисципліни.
66. Діяльність провідних міжнародних організацій у сфері освіти.
67. Загальна характеристика суперечностей і перспектив розвитку систем професійної освіти у сучасному світі.
68. Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти.
69. Характеристика системи професійної освіти США.
70. Характеристика системи професійної освіти Великобританії.
71. Характеристика системи професійної освіти в Німеччині.
72. Характеристика системи професійної освіти Франції.
73. Характеристика системи професійної освіти Японії.
74. Порівняльна характеристика стану вищої освіти в розвинених країнах світу (на прикладі трьох країн на вибір).
75. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів.
76. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій школі.
77. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів.
78. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій школі.
79. Фундаментальні, прикладні, порівняльні дослідження.
80. Педагогічний експеримент і його основні етапи.
81. Структура дисертаційної роботи.
82. Методи педагогічних досліджень.
83. Об’єкт і предмет, мета та завдання дослідження. Теоретична та методологічна основи наукової роботи.
84. Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу.
85. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень.
86. Співбесіда й анкетування як методи педагогічних досліджень.
87. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.
88. Лабораторний експеримент.
89. Середня похибка вибіркової частки.
90. Складання варіаційних рядів.
91. Статистична оцінка гіпотез.
92. Експертні методи педагогічних досліджень.
93. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду в системі вищої освіти.
94. Діагностика реальних можливостей студентів у дослідно-експериментальній роботі.
95. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.

96. Лабораторний експеримент.
97. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях.
98. Методи обробки наукового матеріалу.
99. Констатувальний експеримент як метод наукового дослідження.
100. Формувальний експеримент як метод педагогічного дослідження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Автомонов П.П. Дидактика вищої школи : підручник / П.П. Автомонов. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 368 с.
2. Ажикин Г.И. Самостоятельная работа учащихся профтехучилищ в процессе производственного обучения / Г.И. Ажикин. – М. : Высш. шк., 1987. – 176 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія [підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів] / А.М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
4. Андрусь О.І. Модульне навчання у педагогічній теорії та його використання у професійній підготовці студентів технічних університетів / О.І. Андрусь // Наукові записки: [зб. наук. ст.] / Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; уклад.: [П.В. Дмитренко, Л.Л. Макаренко]. – К., 2007. – Вип. LXV. – С.12–23.
5. Атанов Г.А. Деятельностный подход в обучении / Г.А. Атанов. – Донецк: ЕАИ - Пресс, 2001. – 158 с.
6. Беляева А.П. Дидактические принципы профессиональной подготовки в профтехучилищах / А.П. Беляева. – М. : Высшая школа, 1991. – 208 с.
7. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В.П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1995. – 335 с.
8. Бех І.Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І.Д. Бех. – Київ : Либідь, 2006. – 272 с.
9. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – Київ : Либідь, 2003. – 344 с.
10. Болонський процес у фактах і документах / Упоряд. М.Ф. Степко, Я.Л. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін. – К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. – 52 с.
11. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. Борисенко. – К. : Унісерв, 2000. – 191 с.
12. Васильев И.Б. Профессиональная педагогика : лекции для студентов инженерно-педагогических специальностей вузов / И.Б. Васильев. – Харьков: УИПА, 2000. – 124 с.
13. Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905-1920) / Г. Васькович. – Мюнхен : УВУ, 1969. – 226 с.
14. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, вихователів і батьків / Г. Ващенко // Полтавський вісник. – Полтава, 1994. – 191 с.
15. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутніх аспірантів вищих навч. закл. / О.І. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 180 с.

16. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для майбутніх аспірантів магістратури / С.С. Вітвицька – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
17. Власова О.І. Основи психології та педагогіки: Підручник / О.І. Власова, А.А. Марушкевич. – Київ: Знання, 2011. – 333 с.
18. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
19. Гуревич Р.С. Теоретичні та методологічні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: монографія / За ред. С.У. Гончаренка. – К.: Вища школа, 1998. – 228 с.
20. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – Київ: Райдуга, 1994. – 61 с.
21. Дзундза А.І. Вища школа: до проблеми тестування / А.І. Дзунца, Н.М. Лосєва // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6. – №3. – С. 114–118.
22. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация к размышлению / О.В. Долженко // Вестн. высш. шк. – М.: Alma mater, 2000. – №6. – С. 10–15.
23. Дячкова Т.В. Педагогіка професійно-технічної освіти: Навчальний посібник / Т.В. Дячкова. – Херсон: Айлант, 2003. – 476 с.
24. Євтух В.Б. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник / В.Б. Євтух, А.А. Марушкевич, Н.М. Дем'яненко, В.В. Черпак. – Київ: ВПЦ „Київський університет”, 2004. – 88 с.
25. Євтух В. Б. Етнопедагогіка. Ч.1. Навч. посібник / В.Б. Євтух, А.А. Марушкевич, Н.М. Дем'яненко, В.В. Черпак – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 149 с.
26. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
27. Жидецький Ю.Ц. Блочно-інтегрований підхід до вивчення властивостей матеріалів: навч.-метод. посіб. / Ю.Ц. Жидецький. – Львів, 1995. – 76 с.
28. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Вид-во "Політехніка"», 2003. – 200 с.
29. Закон України “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 року № 2984-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. – № 20. – С.134.
30. Закон України “Про дошкільну освіту” від 11 липня 2001 року № 2628-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 49. – С.259.
31. Закон України “Про загальну середню освіту” від 13 травня 1999 року № 651-XIV // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1999. – № 28. – С.230.
32. Закон України “Про освіту” від 23 травня 1991 року № 1060-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 34. – С.451.
33. Закон України “Про позашкільну освіту” від 22 червня 2000 року № 1841-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 46. – С. 393.
34. Закон України “Про професійно-технічну освіту” від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – №32. – С. 215.

35. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – Київ : НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
36. Зязюн І.А. Система освіти України: сучасні тенденції і перспективи / І.А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Пол.-укр. журн., укр.-пол. [щоріч.] / За ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохов; К., 2000. – Вип. 2. – С. 11–30.
37. Коваленко Е.Э. Методика професійного навчання / Е.Э. Коваленко. – Харків : ЧП «Штрих», 2003. – 480 с.
38. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30.
39. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформац. зб. Міністерства освіти України. – Київ, 2000. – №22. – С. 7–21.
40. Коробов Є.Т. Професійна педагогіка. Сутність процесу розуміння навчальної інформації. – Ч. I, II: Навчальний посібник / Є.Т. Коробов. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 52 с.
41. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / В.Г. Кремень. – Тернопіль : “Навчальна книга-Богдан”, 2004. – 384 с.
42. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
43. Кудін В.О. Освіта США та Японії: Методичний посібник / В.О. Кудін. – К. : Либідь, 1996. – 56 с.
44. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів [Текст] : підручник / Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова. – 4-те вид., переробл. і доповн. –К. : Знання, 2006. – 334 с.
45. Лосєва Н.М. Педагогічна культура викладача вищої школи у світлі сучасної освітньої парадигми / Н.М. Лосєва // Гуманізація навчально-виховного процесу : Зб. наук. пр. – Слов'янськ : Слов'янський держ. пед. ун-т, 2003. – С. 274–277.
46. Лучанінова О.П. Методика професійного навчання: Конспект лекцій / О.П. Лучанінова. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008. – 52 с.
47. Любар О.О. Історія педагогічної думки і освіти в Україні. – Частина 1: Дохристиянський період. / О.О. Любар, Д.Т. Федоренко. –Київ, 1993. – 109 с.
48. Максимов В.Г. Педагогическая диагностика в школе: Учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / В.Г. Максимов. – М. : Издательский центр "Академия", 2002. – 272с.
49. Мартиненко С. М. Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін: навч.-метод. посіб. / С.М. Мартиненко, А.М. Москаленко – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2006. – 58 с.
50. Марушкевич А.А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини Івана Огієнка: Навчальний посібник з педагогіки (цикл лекцій) / А.А. Марушкевич. – Київ : Вид. ” АСМІ”, 2005. – 312 с.
51. Марушкевич А.А. Основи педагогіки: Навчальний посібник / А.А. Марушкевич. – Київ : ВПЦ “Київський університет”, 2007. – 123 с.
52. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи: Теорія виховання. Навчальний посібник / А.А. Марушкевич. – Київ : ВПЦ „Київський університет”, 2006. – 60 с.

53. Марушкевич А.А., Кошечко Н.В. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник (модульне навчання) / А.А. Марушкевич, Н.В. Кошечко. – Київ : ВПЦ „Київський університет”, 2007. – 80 с.
54. Марушкевич А.А. С.Ананьїн (1873-1942): Педагогічні ідеї (Цикл лекцій): Навчальний посібник з педагогіки / А.А. Марушкевич, Н.В. Кошечко. – Київ: Знання, 2011. – 152 с.
55. Марушкевич А.А. Родинна педагогіка: Навчально-методичний посібник / А.А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т.Ф. Алексєєнко та ін. – Київ : Вид. ПАРАПАН, 2002. – 216 с.
56. Мелецинек А. Инженерная педагогика / А. Мелецинек. – М. : Просвещение, 1998. –185 с.
57. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект) / О.М. Микитюк. – Харків : Харківський пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2001. – 256 с.
58. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: монографія / За ред. Н.Г. Сидорчук. – Житомир : ЖДУ, 2008. – 300 с.
59. Національна доктрина розвитку освіти України / Професійно-технічна освіта. –2003. – №3. – С. 2–8.
60. Ніколаєнко С.М. Наукові дослідження в університетах — визначальний чинник зростання якості освіти / С.М. Ніколаєнко. — К. : Прок-Бізнес, 2007. — 175 с.
61. Ничкало Н.Г. Профессионально-техническое образование Украины на рубеже XXI ст. / Н.Г. Ничкало – К. : МО Украины, 1999. – 38 с.
62. Освітні інновації у вищих навчальних закладах України : каталог / МОНУ ; Наук.-метод. центр вищої освіти [уклад. : В. І. Соколов, В. В. Висоцька ; (відп. ред. К. М. Левківський)]. – Київ : Стилос, 2003. – 336 с.
63. Огнев'юк В. Освіта України ХХІ століття: головні пріоритети / В. Огнев'юк, В. Андрущенко // Стратегія українського державотворення: [філос.-політол.та екон. аналіз]. – К.– Полтава, 2000. – С. 64–77.
64. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська ; [за ред. О. М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
65. Педагогіка професійного образования / Е. Белозерцев, А. Гонеев, А. Пашков и др.; под ред. В.А. Сластенина. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 368 с.
66. Педагогічні технології : наука – практиці: Навчально-методичний щорічник / О.І. Кульчицька, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер / за ред. С.О. Сисоєвої. – К. : ВІПОЛ, 2002. – Вип. 1. – 281 с.
67. Плахотнік О.В. Геоєкологічна освіта: проблеми та перспективи розвитку: Монографія / О.В. Плахотнік. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2009. – 303 с.
68. Плахотнік О.В. Основи загальної та військової екології: Видання 2-е, доповнене. Навчально-методичний посібник / О.В. Плахотнік, В.К. Шваб. – К. : ТОВ “Інфодрук“, 2012. – 310 с.
69. Попков В.А. Дидактика высшей школы: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / В.А. Попков, А.В. Коржуев. – М. : Издат. центр "Академия", 2001. – 136 с.

70. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: Навч. посіб. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Харків : Колегіум, 2005. – 224 с.
71. Профессиональная педагогика / Под ред. С.Я. Батышева. – М. : Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. – 520 с.
72. Романовський О.О. Хроніка вищої освіти США (на прикладі діяльності державних і недержавних закладів) / О.О. Романовський – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – 78 с.
73. Селевко Г.К. Образовательные технологии: учебное пособие / Г.К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
74. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. / С.О. Сисоєва. – Київ : Міленіум, 2006. – 346 с.
75. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : [монографія] / В.П. Андрущенко, С.О. Сисоєва, Н.В. Гузій та ін.; за ред. С.О. Сисоєвої, Н. В. Гузій ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т історії та філософії пед. освіти, кафедра пед. творчості. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 183 с.
76. Тархан Л.З. Дидактическая компетентность инженера-педагога: теоретические и методические аспекты: монография / Л.З. Тархан. – Симферополь : КРП «Изд-во «Крымчупедгиз», 2008. – 424 с.
77. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. – Кн. 2 / За ред. О.В. Сухомлинської. – Київ : Либідь, 2005. – 550 с.
78. Українське народознавство / За заг ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчіва. – Львів : Вид. центр “Фенікс”, 1994. – 605 с.
79. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – 471с.
80. Хоружа Л.Л. Інформаційно-методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності вчителя: Наук.-метод. посіб. / за ред. А.Д. Цимбалару, О.В. Онопрієнко. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 208 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»).
81. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социологической реальности / В.А. Ядов. – Москва : Омега-Л., 2007. – 567 с.